

علل تقیه شیخ صفی‌الدین اردبیلی در تأسیس حکومت

محمدعلی پرغو^۱، نرگس احتاسی^۲

^۱ استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه تبریز، گروه تاریخ، تبریز، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد ایران دوره اسلامی دانشگاه تبریز، ایران

چکیده

شیخ صفی‌الدین اردبیلی مؤسس و پایه‌گذار سلسله صفویه شاگرد و مرید شیخ زاهد گیلانی که شکل‌گیری خانقاه آن‌ها مصادف با روزگار ایلخانان مغول و اوج اقتدار خانقاه آن‌ها در زمان غازان خان بود. ورود مغولان به این سرزمین و به دنبال آن ایجاد هرج و مرج، آشفتگی سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در ایران منجر گردید که مردم همانند دوره‌های امویان و عباسیان دوباره به مذهب و در کنار آن به تصوف روی بیاورند چون تنها راه فرار و نجات از این مهلکه و قیود دست‌وپا گیر زندگی و تفکر درباره آنچه از دست داده‌اند را در مذهب و تصوف می‌دانستند علاوه بر توجه مردم به خانقاه‌ها سلاطین، فرمانروایان و حکام مغولی نیز به دلیل ترس خرافی و همچنین به خاطر کسب قدرت و مشروعیت به طرفداری و حمایت از شیوخ و خانقاه آن‌ها پرداختند. در این میان خانقاه شیخ زاهد و بعد از وی جانشین او شیخ صفی بیشتر از دیگر خانقاه‌ها مورد توجه مردم و حکومت قرار گرفت. این عوامل موجب قدرت‌گیری مادی و معنوی شیخ صفی گردید و تمامی شرایط برای ایجاد یک حکومت در اختیار وی بود ولی در کنار این شرایط عواملی نیز مانع از این کار بود ولی شیخ با درایت و هوشیاری سیاسی که در طی این مسیر کسب کرده بود پایه‌های اولیه فکری تشکیلاتی حکومتی را پی‌ریزی کرد که بعد از دو قرن دولتی بانام وی در منطقه اردبیل به‌عنوان حکومتی ملی باسیاست‌های خاص تشکیل شد؛ که چندین سال بر اساس آن پی‌ریزی اولیه دوام آورد.

واژه‌های کلیدی: شیخ صفی‌الدین، تصوف، خانقاه، اردبیل، تقیه

مطالعات تاریخ و تمدن ایران و اسلام

دوره ۳، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۷، صفحات ۳۱-۲۳